

Posudok oponenta habilitačnej práce

Masarykova univerzita

Fakulta: Právnická fakulta

Habilitačný odbor: Občianske právo

Uchádzač: JUDr. Bohuslav Petr, Ph.D.

Pracovisko: Krajský súd v Českých Budějovicích

Habilitačná práca: Nabyvaní vlastníctví originárním způsobem

Oponent: Prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.

Pracovisko: Ústav štátu a práva SAV, Bratislava

Text posudku:

Predmetom habilitačnej práce je problematika, ktorej uchádzač venoval roky štúdia, vedeckého výskumu, aplikačne sa ňou zaoberal vo svojom praktickom pôsobení a publikoval k nej rad odborných článkov a štúdií i samostatnú monografiu v dvoch vydaniach. V habilitačnej práci je kvalifikovane spracovaná vybraná časť jednej zo základných oblastí majetkového súkromného práva, ako ju vymedzuje názov tejto práce. Autor dôkladne ovláda danú problematiku a spracoval ju vo vymedzenom rozsahu nielen kvalifikovane, ale možno konštatovať, že aj vyčerpávajúco. Habilitačná práca, ako ju predstavuje predovšetkým už samotný jej obsah, sa týka najrozmanitejších jednotlivostí spätých so základnými existenčnými otázkami, ktoré sa v praktickom živote z ekonomického aj z právneho hľadiska dotýkajú každého právneho subjektu, resp. každého človeka.

O kvalite autorovej práce pre účely habilitačného konania sa vyjadrujem hneď v úvode svojho oponentského posudku kladne. Aj v podstatných historických súvislostiach osvetľuje čiastkové aspekty týkajúce sa rôznych spôsobov originárneho nadobúdania vlastníctva a prináša systematicky usporiadané poznatky, ktoré v knižnom vydaní uvíta záujemca o danú problematiku – či už ako študent práva, právny teoretik alebo prakticky právnik. Vzhľadom na spravidla dlhodobú trvácnosť majetkových vzťahov založených na vlastníckom práve

a jeho nepremľateľnosti je užitočné pri jednotlivých skúmaných spôsoboch nadobúdania vlastníctva prehľadne zvýraznenie aj ich podstatných intertemporálnych súvislosti pri zmenách v právnych úpravách týkajúcich sa vlastníckeho práva počas dlhšieho historického obdobia, ktorému sa v práci venuje pozornosť. Habilitačnú prácu tak možno zaradiť i medzi vedecké diela, ktoré vo svojom špecializovanom zábere významne prispievajú k aktuálnemu spracovaniu tiež novšej právnej histórie vzťahujúcej sa na daný ekonomický a právny priestor, osobitne v tzv. transformačnom období –, a to osobitne vo vzťahu k jemu bezprostredne predchádzajúcej minulosti; preto ju nepochybne môže uvítať aj širšia odborná verejnosť, nielen právnická.

Avšak hneď v úvode habilitačnej práce sa nastoľuje tiež široké rozpätie, v ktorom túto problematiku treba vnímať nielen zo všeobecnejších právnohistorických a právno-politických hľadísk, ale aj pod zorným uhlom ešte všeobecnejších hľadísk právnej filozofie a sociálnej etiky. Autor tu konštatuje (str. 8): *„Pravdou je, že toto liberálne pojetí vlastníckého práva je pomalu vytláčované sociálnym pojetím vlastníctví, kde se zdůrazňuje to, že výkon vlastníckého práva má sloužit obecnému dobru. ... Vlastnictví již není pouhé absolutní právo, ale pojí se s ním i povinnosti.“* Ďalej sa autor aj vlastnou pracovnou definíciou prihlasuje k sociálnej funkcii vlastníctva (str. 9): *„... Výkon vlastníckého práva by měl sloužit obecnému prospěchu.“*

Odhlíadnem od rôznych historických koncepcií a definícií vlastníctva a vlastníckeho práva, ktorým autor venuje serióznu pozornosť a sústredím sa na túto funkčnú stránku vlastníctva. Pretože aj ja som sa vo svojich publikáciách usiloval pripomínať sociálnu stránku vlastníctva a vlastníckeho práva, uvedené základné teoretické stanovisko autora má moje sympatie. Zároveň však spolu s autorom tvrdo narážam na realitu konfrontácie „želania“, ktoré často býva iba „otcom myšlienky“, s praxou, v ktorej sa premieta vlastne aj celý môj profesionálny život (zahŕňajúc právnické štúdiá – od roku 1970). Akými „premenami“ prešlo to, čo sme sa o vlastníctve a vlastníckom práve z rôznych právnických aj ekonomických učebníc učili, v praktickom pôsobení sa s tým stretávali, neskôr i sami právnoteoreticky rozvíjali a vo vlastnom pedagogickom pôsobení študentom novej generácie ďalej podávali... Chcem tým povedať, že sama téma a jej kvalifikované autorovo spracovanie ma podnecuje skôr k „právnej eseji“, ako iba k štandardnému oponentskému posudku. Nemôžem sa nad ňou totiž aj kriticky nezamýšľať predovšetkým nad radikálnymi zlomami, ich príčinami a následkami, ktorými chápanie vlastníctva a funkcií vlastníckeho práva iba počas môjho profesionálneho

života prešlo, a to v tých najzávažnejších spoločensko-politických a sociálno-ekonomických súvislostiach; osobitne však v relácii k hodnotovým otázkam, ktoré sa nastoľujú v spojitosti so slovom „spravodlivosť“, resp. „sociálna spravodlivosť“.

Hoci ťažisko práce je v komplexnom spracovaní problematiky nadobúdania vlastníctva originárne, autor v rámci jednotlivých spôsobov nadobúdania vlastníctva (str. 23) vymedzuje predmet svojej habilitačnej práce aj vo vzťahu k derivatívnym spôsobom nadobúdania vlastníckeho práva (zmluvou, dedením), pričom konštatuje: *„V tomto prípade dochádza k převodu vlastníckého práva na základě zásady, že nikto nemůže na jiného přenést více práva než má sám (nemo plus iuris transferre potest quam ipse habet.“* K tejto zásade sa autor vracia aj v závere svojej práce (str. 195), kde venuje pozornosť aktuálnej i pálčivej problematike nadobúdania vlastníckeho práva od nevlastníka, a to aj v relácii k zásade *„ochrany dobré víry nabyvatele, která vede ve výjimečných případech k prolomení zásady prvně citované.“*

V otázke osobitne závažnej z právneho, ekonomického, aj mravného hľadiska sa autor dotýka tejto zásady napr. v súvislosti so stavbou na cudzom pozemku (str. 51), kde formuluje všeobecnejšiu myšlienku, v ktorej sa kumulujú všetky tri uvedené a podstatne aspekty: *„Dojde-li až na rozhodnutí o odstranění stavby, je věcí soudu náležité posoudit hospodářsky aspekt odstránění stavby, zabývat se dobrou vírou stavebníka a intenzitou porušení povinností (včetně porušení povinností ve stavebném řízení).“* Aj na tomto vybranom a hutne formulovanom stanovisku autora sa teda priamo ponúka široká škála všeobecnejších úvah o vzťahu práva a jeho ekonomických i mravných súvislostí v súkromnoprávných vzťahoch. A to najmä opäť predovšetkým v súvislosti s otázkou „spravodlivosti“ z hľadiska konštatovania a odôvodnenia „výnimočnosti prípadu“.

Dotazy oponenta k obhajobe dizertačnej práce:

1. Vo všeobecnejšom kontexte sa mi však i v týchto konkrétnych súvislostiach nastoľuje tiež iná právna zásada, ktorú niektorí autori zaraďujú medzi základné zásady súkromného práva, totiž, že „všetko je dovolené, čo nie je zakázané“ (porov. Lazar, J. a kol. Občianske právo hmotné. 1. zväzok. Bratislava: Iura Edition, 2010, s. 12, s. 17). Obávam sa, že táto „zásada“ – ja ju však ako jednu zo základných zásad súkromného práva nechcem bezvýhradne chápať – a nastoľujem ju aj ako svoj všeobecnejší polemický podnet pre vedeckú rozpravu v tomto habilitačnom konaní, pretože som dospel k záveru (aj na základe konkrétneho

občianskoprávneho sporu týkajúceho sa náhrady škody spôsobenej úmyselným konaním proti dobrým mravom, rozhodnutého právoplatným rozsudkom Krajského súdu v Bratislave zn. 9Co 51/2010-256 dňa 18.8.2011 – po takmer 13 rokoch od jeho začatia na Okresnom súde Bratislava I zn. 10C62/1998-227), že táto „zásada“ vzd'afuje súkromné právo od mravnosti, hoci podľa mojej mienky mravnosť by mala patriť aj k podstate práva vôbec, nielen súkromnoprávnym vzťahom. Podporuje totiž každú „nemravnosť“ v súkromnoprávnym vzťahoch, ak nie je vyslovene „zákonom zakázaná“.

2. Aj v odborných kruhoch v Slovenskej republike vzbudil najnovšie pozornosť Nález Ústavného súdu ČR č. II.ÚS 165/11 z 11.5.2011. Aký je názor uchádzača na tento nález z hľadiska podpory alebo podomieľania tradičných zásad súkromného práva, vyššie citovaných z jeho habilitačnej práce?

Záver

Habilitačná práca JUDr. Bohuslava Petra, Ph.D „Nabývání vlastnictví originárním způsobem“ **spĺňa** požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore občianske právo.

Bratislava, 31. januára 2012

Prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.